

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІМЕННИХ ЧАСТИН МОВИ

ВАРІ АНДРІЯНА СТЕПАНІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»

Спеціальність: 014 «Середня освіта (Українська мова і література)»

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол №96 від 02.10.2023

Науковий керівник:

Павлович Юдіта Павлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Завідувач кафедри:

Берегасі Аніко Ференцівна,

зав. кафедри, доктор габілітований, професор

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2024 року

Протокол № _____ / 2024 року

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ

Кафедра філології

Кваліфікаційна робота

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІМЕННИХ ЧАСТИН МОВИ

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка ІV-го курсу

ВАРІ АНДРІЯНА СТЕПАНІВНА

Освітня програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»

Спеціальність: 014 «Середня освіта (Українська мова і література)»

Науковий керівник: Павлович Юдіта Павлівна,

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Рецензент: Певсе Андрія Андріївна,

Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філології

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Берегове
2024

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Filológia Tanszék

A NÉVSZÓK TANULÁSÁNAK INTERAKTÍV MÓDSZEREI

Szakdolgozat

Készítette: Vári Adriána

IV. évfolyamos 014 „Középfokú oktatás (Ukrán nyelv és irodalom)”

szakos hallgató

Témavezető: Pávlovics Judit, pedagógia tudományok kandidátusa, docens

(tudományos fokozat, cím, tisztség)

Recenzens: Pősze Andrea, a pedagógiai tudományok kandidátusa, docens

(tudományos fokozat, cím, tisztség)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ	
1.1.Інтерактивні методи навчання, як засіб розвитку комунікативної компетентності школярів	
1.2. Інтерактивні методи навчання та їх класифікація.....	
1.3.Використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови.....	
РОЗДІЛ 2. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІМЕННИХ ЧАСТИН МОВИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	
2.1. Система вивчення іменних частин мови і відбір інтерактивних завдань для вивчення іменника	
2.2. Особливості застосування інтерактивних методів навчання у процесі навчання прикметника	
2.3. Використання інтерактивних методів навчання під час вивчення числівника	
2.4. Інтерактивні методи й прийоми навчання займенника	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	

ВСТУП

У сфері лінгвістики мовлення і мова є ключовими засадами для вивчення та дослідження майбутнього педагога, адже саме цей концепт стає базовим чинником для формування компетентності філолога. Підкованість, оперування термінологією та знання матеріалу – базові чинники для формування компетентності та філологічної майстерності вчителя-мовника.

Вивчення державної мови є однією з найважливіших складових навчального процесу. Підбір і використання різноманітних підходів і методів у навчання є важливим етапом, адже для правильного підбору варто брати за основу вікові особливості школярів. Також варто зауважити, що нині чіткого тлумачення й визначення поняття «методу» немає, тому науковці трактують кожен по-своєму.

Актуальність нашого дослідження полягає у тому, що ця тема є мало досліджуваною лінгвістами і практиками, а методи недостатньо використовуються на уроках.

Інтерактивне навчання відрізняється від традиційних методів тим, що активно залучає учнів до процесу навчання, сприяє їх активній участі, співпраці та взаємодії.

Основні особливості інтерактивного навчання включають:

- активну участь: учні беруть активну участь у процесі навчання, виконуючи завдання, вирішуючи проблеми та спілкуючись з однокласниками.
- залучення до співпраці: інтерактивне навчання сприяє співпраці між учнями, розвиває навички комунікації та спільної роботи.
- використання різноманітних методів: включає в себе використання різноманітних методів, таких як ігри, рольові ігри, обговорення, віртуальні екскурсії тощо.
- адаптація до потреб учнів: дозволяє вчителю адаптувати навчальний процес до потреб та індивідуальних особливостей кожного учня.
- використання технологій: інтерактивне навчання може включати в себе використання різноманітних технологій, таких як комп'ютерні програми, онлайн платформи, відео та аудіо матеріали.

Ці особливості сприяють більш ефективному засвоєнню матеріалу та розвитку креативного мислення учнів.

Мета: дослідження інтерактивних методів дослідження іменних частин мови.

Завдання передбачені у ході роботи:

- дослідження поняття інтерактивний методів навчання;

- дослідження сутності класифікації інтерактивних прийомів і методів дослідження;
- синтез інтерактивного навчання та його вплив та мовленнєву компетенції та риторичні здібності школярів;
- роль інтерактивів у морфології та їх вплив під час вивчення морфологічних частин: іменника, займенника, прикметника, числівника.

Об'єкт дослідження: інтерактивні методи вивчення іменних частин мови.

Предмет даного дослідження: впровадження та використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови.

Наукова новизна дослідження: узагальнити та систематизувати основні ознаки інтерактивних методів навчання, визначені дослідниками; виявити особливості застосування інтерактивних методів навчання у вивченні морфології; дослідити використання інтерактивних методів навчання у викладанні української мови в інтеграції з літературою при вивченні лексикології; виявити та розробити характеристики інтерактивного навчання.

Матеріал дослідження. Для вирішення вищезазначених завдань і досягнення поставлених цілей ми спиралися на напрацювання вітчизняних та українських дослідників.

Структура роботи. Робота складається з двох розділів і їх підрозділів, висновків і списку використаної літератури, який налічує 18 позицій.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

1.1.Інтерактивні методи навчання, як засіб розвитку комунікативної компетентності школярів

«Невикорінною духовною потребою будь-якої людини є спілкування з людьми, у спілкуванні з ними вона знаходить радість і повноту життя»

(Василь Сухомлинський)

Заклади освіти чітко спрямовані на формування соціально активних і творчих особистостей, які вміють самостійно мислити, приймати нестандартні рішення, генерувати нові сміливі ідеї та втілювати їх у життя. Залучення школярів до активних пізнавальних процесів та застосування набутих знань є важливою складовою навчального процесу.

Умови державних стандартів сьогодення, впроваджують активний розвиток комунікативних здібностей школярів, а також самостійне опанування мови, її правил, надбань і вміти їх застосовувати у повсякденному житті.

Інтерактивне навчання – це один із видів активного навчання, яке розвиває в учнів самостійність, креативне і творче мислення, розумову стійкість. Якщо заглибитися у коріння цієї сфери, то варто зауважити, що відомий вчений Сократ шукав шлях до відповідей шляхом мислення і пошуку правильних відповідей і раціонального пояснення, а вчений Платон у своє чергу наполягав на освіті з шестирічного віку за допомогою тих самих ітеративів — ігор, музики, пісень. Конфуцій надавав перевагу навчанню за допомогою бесіди, розповідей, роздумів.

Таке активне навчання є результативним, мотивованим і завжди актуальними у дослідженні, але вчені-практики окрім плюсів інтерактивного навчання виокремлюють і свої мінуси, а саме:

- масштаб матеріалу і нестача уроків на його подачу;
- таке навчання потребує відповідної підготовки педагога, тому також відзначається браком часу;
- опір або небажання активно співпрацювати аудиторії з учителем [19, с.174-175].

Вміння комунікувати, володіти основами риторики й формувати свою комунікативну особистість — це ті теми, які порушувалися ще відомим вченим Аристотелем у його працях, адже в часи Середньовіччя риторика була основною, базовою дисципліною, а техніка її викладання полягала більше, як мистецький напрям, красномовство.

Уміння розмовляти, вільно володіти мовою, вміти переконувати, стверджувати і логічно мислити — це все необхідно кожній людині, незважаючи на її вік, стать, сферу діяльності, освіту, тому основне місце, де цього починають вчити – школа.

Основним тлом формування риторичних умінь є залучення до методики викладання інтерактивних методі навчання, адже саме вони сприяють кращому засвоєнню, а також формують навички до спілкування учня з колективом, а також з наставником, що є не менш важливо.

Якщо говорити про формування комунікативних навичок школярів, а саме з 5 по 7 класи, то дієвим методом будуть:

- **робота в парах**, саме тут створюються сприятливі, тісні стосунки й обстановка загалом, яка дозволяє учневі залучитися підтримкою напарника, подискутувати;
- **групова робота**. Цей метод є дуже дієвим, адже школярі працюють разом, колективно, а їхньою метою є найголовніше – дійти до єдиного, спільного рішення, адже саме у групах працюють командно і на спільний результат.
- **метод «Навчаючи учусь»** - це метод, який дозволяє учням побути у ролі вчителя, ділитися своїми знаннями, пояснити, аргументовано довести власну думку, розтлумачити це на свій лад і донести ці знання однокласникам простою для них мовою.

Натомість старші класи потребують залучення інших інноваційних підходів, серед яких ситуативне навчання та вирішення дискусійних питань, адже саме ці новаторські підходи сприяють вплив на критичне мислення школяра, активно залучають до співпраці на уроках, формують власні думки і їхнє правильне формулювання під час комунікації тощо.

Культура мовлення і мислення набуває все більшого значення в умовах гуманізації та демократизації освіти. На сучасному етапі риторика входить до шкільної програми з української мови і сприяє формуванню комунікативної компетентності.

Необхідність оновлення освіти призвела до появи та популяризації багатьох нових підходів до організації навчального процесу. З'явилася і набула поширення низка нових підходів до організації навчального процесу, методів навчання та освітніх технологій.

Виховання учня можливе лише через розкриття внутрішніх ресурсів особистості студента та виявлення того потенціалу, яким школяр вже володіє.

Тільки тоді можна досягти поставленої мети. Важливу роль у цьому процесі відіграють уроки української мови. Саме уроки української мови є важливими.

XX століття – це період динамічного розвитку нових інтерактивних технологій. Саме цьому напрямку присвятили свої праці такі вчені, як: Л. Щербакова, В. Скрипник, Н.

Коломієць, О. Савченко, О. Комар, І. Підласий, О. Пометун, та інші науковці [4, с. 1], [15, с.52].

Одним із головних завдань вчителя-словесника є розвиток комунікативної компетентності школяра, вплив на його розвиток та збагачення запасу, тому дуже важливим є те, що школяр має не просто володіти мовою – говорити, але повноцінно послуговуватися нею, змістовно, повноцінно та чітко висловлювати, обґрунтовувати, аргументувати, тим самим притримуючись граматичних, лексичних і стилістичних законів і правил.

Поняття комунікативної компетентності бере свій початок ще з радянських часів, а саме від періоду впровадження компетентнісного підходу вчителями-практиками. Комунікативну компетентність, вчені-дослідники, досліджують у розрізі теорії мовленнєвої поведінки. Відтак поняття «комунікативна компетентність» розглядають, як стале етикетне поняття, що містить у собі правила, поведінку, норми. Не варто ототожнювати та розуміти ідентично поняття «комунікативна компетентність» та «комунікативна компетенція» [5, с.56-57].

У праці «Комунікативна компетентність як предмет наукового дослідження», вчений О. Добротвор виокремлює три базові підходи для тлумачення комунікативної компетентності, серед яких:

- *лінгвістичний;*
- *діяльнісний;*
- *інформаційний* [5, с.58].

Інформаційний підхід базується більше на вивченні та дослідженні психологічних засад і прийомів комунікації, обміні та передачі інформації.

Лінгвістичний підхід у пріоритеті ставить мовну культуру, де мовний процес стає базою комунікації, адже саме мова у даному підході є інструментом спілкування.

Діяльнісний підхід у свою чергу висвітлюється у психолого-педагогічних працях, де спілкування виступає не просто процесом, а видом діяльності. Саме у цьому підході комунікація учня сприяє мотиватором до розв'язання проблем [5, с.58].

Є чимало методів і методик, які сприяють покращенню навчального процесу, але ключовими є ті засади, які допомагають стимулювати творчі здібності дитини, допомагають їй розкритися, нестандартно та творчо мислити й діяти, тому тут варто акцентувати увагу на таких мотиваторах, як: креативність, організаційна діяльність та когнітивні фактори, що мотивують вміння розмірковувати, вирішувати проблеми та уникати їх [4, с. 2].

Перші ніж перейти до глибшого пояснення інтерактивного навчання, варто розібрати сам термін. Слово «*інтерактивний*» походить від англійського слова «*interact*» (де «*inter*» — взаємний, «*act*» — діяти), отже інтерактивний — це здатний взаємодіяти в режимі бесіди, діалогу з чимось (комп'ютером) або з кимось (людиною). Інтерактивне навчання — це навчання, яке відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу [3].

Відомий український вчений, педагог, науковець і теоретик Василь Сухомлинський вважав, що процес навчання й виховання варто починати саме рідною мовою, для того, щоби з дитинства формувати правильну комунікативну особистість і креативне самовиявлення. Правильне формування навичок, умінь та понять мовленнєвої компетенції є ключовим і базовим у вивченні мови. Саме такий розвиток несе у собі роботу з різними стилями, жанрами, текстами, вправами, тим самим реалізовується у таких видах діяльності, як:

- *рецептивній* (читання, аудіювання);
- *продуктивній* (письмо, говоріння).

Дуже важливим у даному випадку правильно обрати метод, адже саме від цього залежатиме правильне сприйняття і легше засвоєння.

Під час формування компетентності учня, вчитель повинен дотримуватися ряду правил і навичок. Важливим моментом під час формування компетентності учнів шкіл варто дотримуватися не сталого уроку, а обов'язково продуктивного, тому він має включати у себе такі ключові засади, як:

- кожного уроку подавати нову словесну базу, таким чином збільшуючи словниковий запас учнів;
- навчити правильно, чітко висловлювати свою думку;
- слухати, аналізувати інформацію, вміти аргументувати, доказувати або ж спростовувати;
- серед купи інформації обирати саме ту думку, з якою погоджується він, а не ту, з якою погоджується більшість, адже саме тут ми навчимо їх проявляти свою індивідуальність [4, с. 2].

Інноваційні методи навчання включають у себе різноманітні нові форми, прийоми, методи й цілі, тому вони зазвичай містяться у нестандартних уроках, а вони, у свою чергу, не можуть існувати без таких базових методів, як: *інформаційно-рецептивного, репродуктивного та проблемно-пошукового* [4, с. 2].

Поняття інтерактивного навчання несе в собі підхід, який включає в себе залучення кожного із членів класного колективу, обмін їхніми думками, аргументування своїх думок, ідей. Під час такого навчання відбувається розподіл класу на групи, а потім даються відповідні завдання. На мою думку, на цьому моменті – диференціації – варто змішувати сильних та слабших учнів, щоби інші, у свою чергу, не демотивувалися, творчо мислили і не відставали, а перші, у свою чергу, допомагали й передавали свої знання й досвід. У такому випадку школярі матимуть змогу зіставляти свої бажання з можливостями, реалізовувати потенціал, а також проявити себе, як одним із членів команди – рівноправним [4, с. 2].

Групова робота або ж навіть робота у парах результативною буде, якщо її впроваджувати у формі ігор, колективної дискусії, або ж дебатів, адже повноцінно дає змогу самостійно збагачувати діалогічне мовлення, висловлювати думку, аргументувати, доказувати або логічно заперечувати, коли перед ним, поставлене чітко вчителем завдання. Учні, презентуючи себе у ролі автономного мовця, показують свою роботу, використовують набутий досвід, вчасно розвивати та формулювати свою думку, тому у такому активному потоці розвитку мовлення в учнів виокремлюють такі етапи поняттєвих формувань, як:

- *вступний або ж ознайомлювальний;*
- *корегувальний, узагальнювальний, закріплюючий;*
- *впровадження та реалізація набутих мовленнєвих навичок у комунікативному процесі [2].*

Упровадження інноваційних методів на уроках української мови дає можливість реконструювати та налаштувати навчальний процес на сучасний лад, тим самим полегшуючи адаптацію школяра, а його мислення – творчим, креативним і найголовніше – самостійним.

Процес впровадження інновацій стимулює творчу та комунікативну компетенцію учнів, допомагає колективним шляхом збагачувати знання, вміння, вчиться висловлювати думки, оцінювати й аналізувати водночас власну думку, думки однокласників, а також вчителя.

Отже, підбиваючи підсумки підрозділу, ми можемо констатувати, що учні розвивають свої риторичні навички найефективніше, коли на уроках української мови використовують саме інтерактивні методи навчання. Це відбувається завдяки взаємодії між учнями та вчителями, учнями та учнями, учнями та групами учнів, вчителями та учнями, вчителями та групами учнів. На таких уроках учні перебувають у звичному для них

середовищі. Як наслідок, учні краще засвоюють матеріал і вчать критично мислити в будь-якій ситуації, тим самим покращуються їхні риторичні навички.

1.2. Інтерактивні методи навчання та їх класифікація

Поняття методики навчання у дидактиці тлумачиться, як спосіб чіткого втілення та реалізації навчально-освітнього процесу і досягнення мети, яку ставить перед учнями вчитель, тому важливим на цьому етапі буде підбір методів, принципів навчання, враховуючи вікові особистості, можливості, рівень ерудиції і здібності учнів, адже залучаючись цими ключовими одиницями педагог готує учнів до самостійної роботи, формує правильне світобачення усього класу.

Варто зауважити, що поняття методу у дидактиці тлумачиться двома поясненнями:

- 1) як основний і головний інструмент педагога;
- 2) як педагогічне мистецтво, яке спрямоване на мотивування і скеровування роботи у правильному руслі. В основі цього методу лежать: правила, методи, педагогічна майстерність, завдання, прийоми тощо.

Також варто зауважити, що методи класифікують на:

- **загальні** (використовують під час навчання різних предметів);
- **спеціальні** (використовується при вивченні окремих предметів або дисциплін) [9, с.4].

Інтерактивні методи навчання є важливою частиною занять з української мови. Однак сьогодні ці методи неможна віднести до однієї категорії і чіткої класифікації ї також немає. Кожен з них розроблявся різними дослідниками відповідно до певних характеристик.

Варто зауважити, що поняття інтерактивного навчання різні дослідники та вчені розглядають і тлумачать по-різному, а саме через призму таких одиниць:

- як філософську дисципліну й діалектичний процес;
- за орієнтацією, тобто як поєднання інформаційно-операційного навчання;
- за змістовною наповненістю, яка містить у собі поєднання таких навчань: соціальне, культурне, психолого-педагогічне, загальноосвітнє;
- як процес засвоєння, тобто асоціативно-рефлекторне навчання;
- як соціогенне явище;
- антропоцентричне навчання, як індивідуальний підхід;
- за поділом: групові, парні, колективні, індивідуальні, фронтальні;
- проблемно-діалогічне і унаочнено-пояснювальне навчання [12, с.246]

Аналіз як психологічно, так і педагогічної літератури дає неодноразове бачення класифікації інтерактивних методів навчання, тому розглянемо ряд класифікацій запропонованих відомими вченими-методистами.

Нині поширеною є класифікація подана відомими дослідниками Л. Пироженком та О. Пометуном, адже їхній поділ інтерактивів є усталеною і на неї посилаються першочергово, окрім цього вона є повністю доречною та доцільною, незважаючи на мету, тип та організаційну будову уроку:

- кооперативне навчання (робота в парах, малих групах, акваріуми);
- колективно-групове, коли до роботи залучається весь клас («мозковий штурм», «навчаючи учусь», кейс-метод, колективні обговорення, мікрофон);
- ситуативне (розігрування сцен, рольові ігри, слухання);
- дискусійне навчання (урок–дискусія, дебати, телевізійні шоу, інтерв'ю, конференції) [16, с.76].

Класифікація інтерактивних методів запропонована Миколою Скрипником базується на двох основних ознаках – *імітація* та *неімітація*:

- пізнавальні (систематизація та отримання нових набутих знань);
- мотиваційні (кожен учень, що залучений до навчального процесу притримується власної позиції, яку висловлює як у колективі, так і загалом);
- інформаційні (передбачає обмін інформацією, досвідом і морально-духовними цінностями);
- *регулятивні* (метод, який передбачає встановлення та реалізації правил діалогічної взаємодії школяра).

За дослідником і теоретиком В. Мельником інтерактивні методи навчання ми можемо класифікувати за наступним чином:

- *імітаційні методи*, до них належать: «мозковий штурм», інсценування, соціограма, операційні ігри;
- *неімітаційні* (конференції, круглий стіл, семінари, практикуми, уроки-лекції тощо);
- *превентивні* (робота в групах, репетиція, розподіл за ролями)

Також вчений зауважує, що кожна класифікація — це методи, які поділені умовно, адже періодами ми можемо їх класифікувати в іншу групу. Відштовхуючись за двома класифікаціями, ми можемо зауважувати, що поділ інтерактивних методів ми можемо зробити на:

- *інтерактивні* (повна взаємодія між вчителем і класом);
- *екстраактивні* (об'єктами навчання виступають учні);
- *інтраактивні* (самотійне навчання учнів).

Наведемо класифікацію С. Кашлева, де базовими є інтерактивні функції, які реалізуються у педагогічній взаємодії:

- створення сприятливої атмосфери у колективі та налагодження контакту (важливим у цьому методі є адаптація в колективі, залучення до роботи всього класу і створення педагогічної ситуації);
- організація обміну сферами діяльності (при цьому методі доречними будуть вправи та сприймання, вловлювання та засвоєння невербальної інформації, вправи групового формату, з отримання колективного єдиного рішення);
- організація обміну думками (дуже прогресивна інтерактивна, адже у даному випадку залучається мотивація, мислительські здібності, тому сюди відносимо «Мозковий штурм»);
- організація смислотворчості (відносимо такі вправи, як рольові, створення конфлікту, складні комунікативні ситуації тощо);
- організація рефлексивної діяльності (особлива увага приділяється самооцінці та самоаналізу учнів, а також конкретизації пізнавальної активності);
- інтерактивні ігри (цей метод залучає всі в єдине інтерактиви) [11, с.95-96].

Запропонована класифікація за Т. Сердюк містить у собі такі базові критерії, як:

- дидактична мета;
- методи навчання (дослідницькі, ігрові, проблемно-пошукові);
- форми організації діяльності, до яких відносить: колективні, групові, індивідуальні, парні;
- основні засоби навчальної діяльності.

Дослідники С. Красномоєць та В. Іова дійшли спільної думки щодо поділу інтерактивних підходів до навчання, тому, запропонована ними класифікація виглядає таким чином:

- дидактичні ігри;
- уроки нестандартних форм;
- заняття-тренінги;

Науковець і дослідник В. Ревенко представляє свою класифікацію, яка базується на п'яти основних критеріях, тобто методах-інтерактивах:

- за організаційно–діяльнісною формою (індивідуальні заняття, групові і заняття у менших групах);
- за цільовими показниками (навчально-пізнавальні, мотивуючі, інформаційні);
- імітаційні та не імітаційні (тут ми бачимо, спільне бачення поділу з дослідником Миколою Скрипником);
- за характером;
- за ступенем прояву самостійної активності (мислетворчі, креативні, неординарні) [17].

У пам'ятці для педагогів і вчителів розробленою авторами Кольчак М. М., Меркульєва Л. М. і Кишинівська А. О. під назвою «Методи навчання та їх класифікація» запропонована ще одна поширена класифікація серед вчених-педагогів, тому нижче наведемо її:

- за джерелом сприйняття й передачі власне інформації. Сюди належать: практичні, унаочнювальні та словесні;
- за характером пізнання. Сюди належать такі методи: пошуковий, дослідницький, ілюстративний, пояснювальний;
- поділ згідно цілісного підходу: контролю, мотивування, стимулювання, корекції знань, самоконтролю;
- у залежності від мети і поставлених завдань: перевірка умінь і навичок, засвоєного нового матеріалу, контроль умінь і навичок [9, с.5].

Укладачі пам'ятки фокусують свою увагу на поділі методів навчання, запропонованого вченим-дидактом Юрієм Бабанським, адже він класифікує методи на групи, а саме:

I група – організація й реалізація навчально-пізнавальної діяльності;

II група – стимулювання й мотивування діяльності;

III група – корекція/самокорекція й контроль/самоконтроль;

IV група – універсальні та бінарні методи діяльності.

I група методів й реалізації навчально-пізнавальної діяльності

Ця група містить декілька методів: *лекцію, бесіду, розповідь-пояснення, унаочнення-ілюстрацію.*

Бесіда є основним і найпростішим методом, ще відомий Сократ звертався й популяризував його у своїх навчаннях. У сучасному понятті бесіда – це діалог між учнем та учителем. Під час реалізації такого методу автоматично активується мотивація, креативність, мислення, розв'язуються проблемні питання, поставлені вчителем.

Якщо ми говоримо про **лекцію**, то це метод, який, на мою думку, є менш ефективним, адже його використання монотонне й не завжди приносить активну віддачу з боку учнів, воно, суцільно пасивне, порівняно з бесідою, тому використовують цей метод виключно при поясненні якоїсь надскладної теми, для її глибокого розуміння.

Бесіда-пояснення це той метод, який потребує від вчителя хорошої підготовки, бази та вміння доступно пояснити кожній віковій категорії з урахування їхніх можливостей.

Ілюстрація – метод досить дієвий в умовах сучасної освіти, адже це є яскравим доповненням до, пояснюваної теми. До таких засобів входять: картинки, світлини, різноманітні ілюстрації, таблиці, схеми, презентації, малюнки).

Також сюди відносять методи, за логікою та передачі інформації, а саме в основі цього методу лежать два основних методи:

- **індукції** (іншими словами учні намагаються вирішити задачу поступовими кроками згідно принципу: від загального до конкретного);
- **дедукції** (сприйняття й засвоєння інформації шляхом абстрактного мислення) [9, с.8].

II група – стимулювання й мотивування діяльності

Ця група містить у собі дві основні підгрупи:

I підгрупа – заохочення до навчання :

- 1) пізнавально-розвивальні ігри;
- 2) моделювання ситуації інтересу для підвищення активності та зацікавленості у навчанні, чим самим сприяє кращому засвоєнню теми.

II підгрупа – стимулювання до відповідальності й обов'язку.

Теорія відомого грузинського дидактика й педагога Ш. Амонашвілі базується на тому, щоби учні жили поняттям «хочеться», але й поняттям «потрібно». До цієї підгрупи ми відносимо:

- критерії до вивчення;
- пояснення мети;
- методи мотивації і «депреміювання» (тут мається на увазі виставлення оцінок не тільки позитивних, але й негативних) [9, с.8-9].

III група – Корекція, самокорекція й контроль, самоконтроль умінь, знань і навичок

До основних **методів контролю** належать такі елементи як:

- критерії оцінювання;

- типи контролю;
- система загальних вимог і правил;
- поняття контролю умінь за всіма видами діяльності.

Основні *функції оцінювання* учнів є:

- контролююча – перевірка рівня підготовленості учня;
- коригуюча – виявлення «слабких» точок в учнів і повторне пояснення теми;
- навчальна – мотивована не тільки вивченням нового матеріалу, але й повторення, узагальнення, систематизації знань та умінь учнів;
 - мотиваційна – стимулювати учнів до розвитку, повторення і покращення своїх результатів;
 - виховна – формувати вміння до відповідальної та сумлінної праці, бути працелюбними, активними і креативними.

Для того щоби ця система працювала, як єдиний механізм, варто дотримуватися ключових вимог:

- проводити систематичний контроль рівня підготовленості учнів;
- всебічний контроль;
- вміти об'єктивно оцінювати вміння та активність учнів [9, с.9]

IV група – універсальні та бінарні методи навчання

Варто зауважити, що **бінарний метод** – це такий метод, де водночас застосовуються два методи. Український учений–дидакт Анатолій Алексюк подав класифікацію цих методів, виокремивши серед них: *практичні, наочні та словесні*. Також учений вмістив їх у чотири рівні:

- інформаційний;
- проблемно-аналітичний;
- евристичний;
- дослідницький.

В універсальному або ж інтегрованому методі зазвичай поєднуються декілька методів може бути від трьох до п'яти. Саме цей метод дуже добре підходить для інтегрованого навчання [9, с.10-11]

Отже, підбиваючи підсумки цього підрозділу, ми можемо зауважити, що на сьогодні є чимало класифікацій інтерактивного навчання, представленими різними вченими, але незважаючи на це, кожна з них потребує свого відшліфування і корегування.

Нині класифікація інтерактивних методів навчання набирає все більшої популярності, адже її дослідження є дуже актуальним в умовах нинішньої освіти, введенням нового з програмами НУШ, а також стрімкого розвитку покоління, тому вчитель має бути ще більш активним, всебічно розвиненим й оперувати матеріалом, засадами, методами й методиками на такому рівні, щоби діти різного рівня обізнаності та сприйняття могли б легко й доступно зрозуміти тему уроку.

1.3 Використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови

«Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам'ятаю. Те, що я роблю, я розумію»

(лат. вчений Конфуцій)

Нині методи інтерактивного навчання є ключовими складовими уроку української мови. Учні під час такого уроку краще сприймають тему, можуть її самостійно пояснити, а також вчать самостійно і повноцінно висловлюватися, взаємодіяти з класом, вчителем. Такий метод якісно впливає на навчальний процес, сприяє розвитку комунікативних здібностей, збагаченню словникового запасу школярів, а також сприяє зацікавленню до вивчення предмету українська мова. Також варто пам'ятати, що учні під час такого уроку використовують засвоєне і набуте не тільки у класі, але й в соціумі, товаристві, з батьками і друзями.

Варто взяти собі на майбутнє, що урок української мови повинен бути перш за все ефективним, доступним і результативним, а щоби це все працювало, як один єдиний механізм, то він повинен бути структурованим, тому для цього й потрібен конспект уроку. Дуже поширеним на уроках української мови використовувати навчання у груповому форматі або ж маленькими групами, адже так учні почувають себе сміло, виявляють креативність, радяться з колегами-однокласниками, тим самим показують високі знання і вміння. Окрім цього дуже важливим етапом є раціональний розподіл на групи, адже у кожному класі є слабкі учні, тому якщо додавати їх до сильніших груп, вони почуватимуться мотивованішими і не залишаться поза увагою іншої групи.

Для того, щоби інтерактивний метод приніс результати, варто починати працювати з малих груп і вже закінчувати умовно соціумом. Дуже важливим є знати зацікавленість своїх учнів, їхні хобі або ж вподобання, так буде ще легше налагодити контакт і почати формувати свої думку на весь клас без будь-якого страху. Інтерактиви, як будь-який препарат має накопичуватися і чим частіше ми їх застосовуємо, тим більше йде накопичення і в результаті – ефект.

Дуже важливо правильно усвідомлювати суть навчального процесу, адже це не просто щоденний процес, а надважливий процес, завдання якого зрозуміти й закріпитися в

голові учня, тому для того, щоби відбулися обидва процеси важливо не просто пояснити й унаочнити, але й закріпити, тому на допомогу приходять інтерактивні методи.

В основі інтерактивного навчання лежить обмін інформацією з усіма членами колективу – класу – але не варто ним зловживати, а краще робити все в міру і без перебільшень. Автор статті «Діяльнісна основа навчання» А. Фасоля пише, що вихідними засадами побудову навчання, опираючись на активні та інтерактивні методи є:

- Створення сприятливого клімату й умову, де проходитиме навчання;
- Чітка послідовність дій, завдань та ігор від простих (парна робота) до складних (диспут);
- Брати за основу досвід, який набутий учнем раніше;
- Імітація проблемних ситуації і сприяння їхнього вирішення;
- Скерування навчального процесу безпосередньо на розвиток особистості і формування її компетенції загалом [14, с.97].

Нині серед відомих прийомів інтерактивного навчання активно використовують у своїй роботі вчителі наступні: «акваріум», пошук інформації, вільне письмо, «мозковий штурм», інтерв'ю, «мікрофон» та інші. Упровадження у навчальний процес нових методів – мовних або ж ігрових є дуже важливим, адже вони активно впливають на мислення школярів, тому пошуковий метод у даному випадку є доречним і результативним не тільки цікавістю пошуку інформації, а мисленням, креативністю, аналізу, знаходження лексичних, орфографічних і орфоепічних помилок, тим самим пробуджує уяву, стимулює пам'ять і набутий досвід.

Ми бачимо, що сучасна школа і прийоми інтерактивного навчання у ній є не тільки примітивною вимогою програми, а справжньою системою засобів і послугоування, які доповнюють одне одного, а активне впровадження та реалізація задуманого сприяє активній роботі мозку, уяви, пам'яті, мислення, чим самим і приносить активний результат у навчально–діяльнісному процесі.

У своєму дослідженні Шльоміна Віра робить акцент на дослідженні Національного тренінгового центру, зауважує, що згідно всіх досліджень інтегроване навчання приносить результати учнів, тому наводимо нижче «Піраміду навчання» Едгара Дейла (див. рисунок 1.1) [18, с.9]

Рисунок 1.1 — Піраміда навчання Едгара Дейла

Відштовхуючись від піраміди, ми бачимо, що лекції, читання і навіть відео та аудіо матеріали є найменш результативними, у навчанні, а найефективнішим є все ж таки навчання інших і застосування отриманих знань відразу, адже їхній відсоток ефективності сягає аж 90%.

Одним із показників засвоєння теми уроків учнів є темп подачі матеріалу, адже якщо перевищувати його за 200 слів у хвилину, то таке пояснення діти неспроможні вловлювати слуховим апаратом і відразу ж мозком, у результаті – їхня зосередженість і концентрація різко падає, а почутий матеріал не сприймається і діти починають зупинятися на почутому для того, щоби самостійно зрозуміти й обдумати.

Важливість інтерактивного навчання полягає перш за все в активній взаємодії класу з вчителем і одне з одним, тому тут доцільно вжити поняття взаємонавчання, тому залучення у процес рольових ігор, колективних або парних завдань, моделювання типових життєвих ситуацій на уроці – все це є ефективними чинниками, які формуватимуть особистість, комунікативну компетентність, навички, моральні цінності школярів, а вчитель у свою чергу має всі шанси стати справжнім лідером і наставником у класі.

Вивчення морфології школярі розпочинають ще у початкових класах, але на етапі переходу до 5 класу відбувається інтенсивне вивчення. На цьому етапі дуже важливим є заохочення учнів, адже перехід з початкових класів, від одного вчителя до багатьох, призводить до де мотивування, зниження рівня зацікавленості учнів до навчання.

У 6 класі детальніше відбувається вивчення іменних частин і сюди вже залучають різноманітні види інноваційних методик, а саме: робота в парах, колективна, «мозковий штурм», кейс-метод та інші. Базовими прийомами і методами навчання учнів у 6 класі є індивідуальна робота, завдання на критичне мислення, колективна робота. Основними інтерактивними методами на цьому етапі, які повинен використовувати вчитель і це такі, умови якого є легкодоступними у пояснення для учнів, а саме: парна робота, «Мозковий штурм», «Незакінчене речення», «Навчаючи–учусь» та інші. Нижче наведемо приклад інтерактивного завдання для учнів 6 класу.

Знайди пару до запропонованих фразеологізмів

Стріляний птах	<i>Досвідчений</i>
Накивати п'ятами	<i>Зайвий</i>
Як у воду дивився	<i>Тікати</i>
Як п'яте колесо у воза	<i>Часто ходити до когось</i>
Оббивати пороги	<i>Передбачати/пророкувати</i>

Дуже цікавою для учнів є гра «Хто швидше» або ж «Наввипередки», де вчитель пише речення, яке потрібно доповнити конкретними однорідними членами або ж написати ряд слів, які пов'язані і тоді учні відгадують.

- 1) *З-під землі вже проросли весняні квіти.*
- 2) *Зошит, ручка, портфель, лінійка.*
- 3) *І чути спів птахів*

Також можна запропонувати гру «Хто швидше», але іншого формату, тобто змінюємо слова у реченні місцями, найкраще для цього можуть підійти вірші або відомі вислови з літературних творів, які діти вивчали.

- 1) *Встали, з, похід, полуночі, козаченьки, засвіт, в.*
- 2) *Сміялась, я, щоб, не, плакать.*
- 3) *У, криниченька, там, полі.*

Популярною також є дидактична гра «Мікрофон». Так званим мікрофоном для учнів можу слугувати як ручка, олівець або ж лінійка. Найголовнішою умовою цієї гри є особисте висловлення кожного із учнів, до прикладу, що вони очікували від уроку, що сподобалося, що не сподобалося, кого із героїв вони засуджують, як би вони поступили на місці головного героя (якщо мова про твір).

Гра «Мікрофон». Умови гри: кожному, потрібно назвати по одному іменнику істоти, передаючи мікрофон по колу.

Під час вивчення дієслів або ж діалогів також дуже доречним буде пропонувати дітям самостійне створення коміксу, де діти можуть виявити креативність, подумати, зобразити, побачену ситуацію так, як вони цього хочуть і це є дуже важливим етапом у навчальному процесі. Також комікси будуть дуже цікавими домашнім завданням (див. рисунок 1.2)

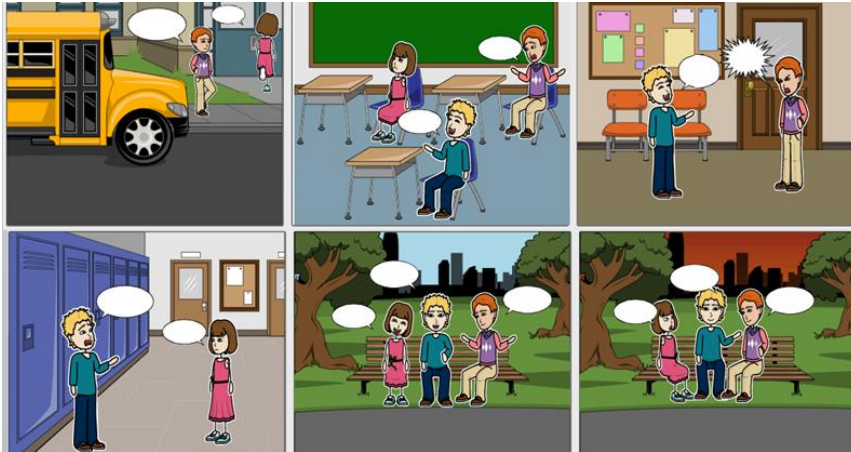

Рисунок 1.2

Підбиваючи підсумки підрозділу, ми робимо наступні висновки: інтерактивні методи є дуже важливою складовою навчального процесу. Вони допомагають учням краще зрозуміти тему, засвоїти її, а потім за допомогою інтерактивів навчити й пояснити її самостійно. Саме з впровадженням інтерактивних уроків в учнів зростає інтерес до навчання і їхня робота безпосередньо на уроці є активнішою, у порівнянні з уроком лекцією, де концентрація учнів падає через 20 хвилин. Тому, на нашу думку, залучення інтерактивних методів навчання до навчального процесу є актуальним і найефективнішим методом для вивчення тем, пізнання світу, набуття знань тощо. Окрім цього за допомогою новітніх методів учні вчаться правильно формувати свою думку, правильно висловлювати її й, що є не менш важливим, відстоювати свою позицію, свою точку зору й обґрунтовувати аргументами, що є не менш важливим у сучасному суспільстві.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІМЕННИХ ЧАСТИН МОВИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

2.1. Система вивчення іменних частин мови і відбір завдання для вивчення іменника

Система вивчення іменних частин мови передбачає розуміння та використання таких частин мови як іменник, прикметник, займенник, числівник, дієслово, прислівник та інші. Кожна з цих частин виконує певні функції в реченні та має свої особливості використання. Для ефективного вивчення іменних частин мови важливо розуміти їхній синтаксичний статус та семантичні відмінності.

Поверхове знайомство з темою «Частини мови» починається ще у початкових класах і вже з переходом до 5 починається глибше вивчення самостійних частин мови. Іменник, як одна із найбільш уживаних самостійних частин мови є однією з найпоширеніших тем, з якої і починається вивчення системи іменних частин мов.

Вивчення іменника у початкових класах відбувається на рівні розуміння поняття, правильного формування закінчень у слові, розрізнення живого і неживого, родів і найголовніше – вміти правильно ставити питання до предметів. Лексико-граматичні поняття розглядаються на вивчення вже у розрізі засвоєння основної інформації і понять про іменник.

Варто розуміти, що іменник, як тема вивчення є цілим процесом, який засвоюється так званним шляхом нанизування базових тем про лексичне, граматичне значення, яке вже у самому процесі ускладнюється за допомогою залучення вправ, самостійної роботи, які сприяють засвоєнню теми і правильного написання іменників. Загалом формування поняття іменника має формуватися у дітей ще у добуковарному періоді, але цьому сприяють уже або батьки, або ж вихователі у дошкільних закладах.

Дослідження теми «Іменник» привертало увагу чималої кількості лінгвістів-методологів, серед яких: І. Вихованець, М. Білецька, Є. Верещагін та інші дослідники. З приходом Нової української школи методи вивчення іменника вийшли на інший рівень, тому тут на поміч приходять інтерактивні методи навчання, адже під час вивчення іменника вчитель підбирає дидактичні, рольові ігри, цікаві вправи, тому саме таким чином учні формують світобачення, засвоюють норми та правила вживання й використання літературної мови, збагачують словниковий запас поглиблюють знання і закріплюють вивчений на уроці матеріал. Також варто пам'ятати, що НУШ вимагає він навчального процесу активної взаємодії між класом і вчителем, ефективного і результативного уроку і

розвитку критичного мислення, окрім цього самостійний аналіз тексту, знаходження у ньому іменників [23, с.20].

Вивчення морфології продовжується з п'ятого класу, але безпосереднє глибоке вивчення – з шостого класу, де вивчаються іменник, прикметник, займенник, числівник. Під час вивчення іменник частин мови авторка підручника О. Глазова зупиняється на таких, на її думку, найефективніших методах для засвоєння цієї теми, серед них: групова робота, парна робота. Також дослідниця наголошує, що варто залучати до своєї роботи також «кейс-метод» і «мозковий штурм».

У поданому підрозділі ми наведемо типи інтерактивних методів – вправ із їхнім поясненням, які варто давати учням під час вивчення іменних тем.

У 6 класі під час вивчення теми «Роди іменника» досить ефективним буде вправа «Сортування».

Умови завдання: роздаємо аркуші із завданням. Подаються ряди з іменниками, а також три колонки родів – чоловічий, жіночий, середній. Учні мають у правильні стовпці написати відповідні іменники (найкраще такий варіант використовувати за допомогою комп'ютера, щоби було цікавіше і швидше), або ж просто протягнути стрілочку до відповідного роду іменника (див. рисунок 2.1)

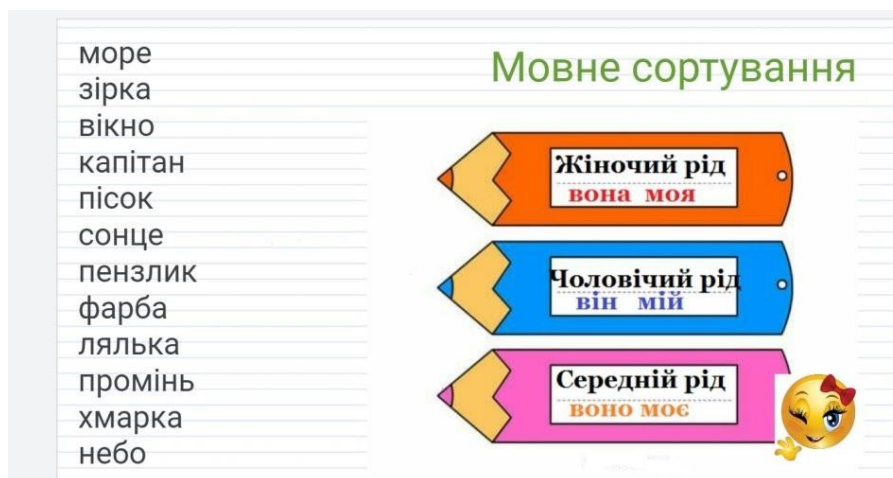

Рисунок 2.1

Дуже поширеним нині є впровадження у навчальний процес **анаграм**. На мою думку, перш за все варто під час підбору анаграм оцінити клас і робити це завдання виключно у груповій формі, а це для того, щоби діти з меншою активністю могли себе вільно почувати і брати участь у навчальному процесі, залучаючись підтримкою «сильніших» учнів.

Взагалі анаграми – це досить не просте завдання, адже тут учні повинні бути креативними і досить швидкими, адже цей прийом змішаних букв може представляти собою два варіанта правильних відповідей, тому дуже важливим буде додавання до цієї вправи так званого ключа з відповідями, де учні можуть або вкінці перевірити правильність виконання вправи, але керуватися на шляху виконання вже самого завдання. Під час підбору анаграм варто добирати досить примітивні слова, щоби учні дійсно самостійно виконали.

Анаграма	Відповідь
НАЛИМА	<i>Малина</i>
РИС	<i>Сир</i>
ЙАЧ	<i>Чай</i>
ЛІСТ	<i>Стіл</i>
ЙЕЦЯ	<i>Яйця</i>
ЛОСМА	<i>Масло</i>

Ключ: Сир, стіл, масло, яйця, малина, час.

Доцільним було би для учнів 6 класу також запропонувати наступну вправу «**Знайди і виправ помилку**». Наводимо приклад вправи під час вивчення теми «Відміни іменника».

Умови завдання: Вчитель дає учням текст, (найкраще це буде зробити саме застосовуючи карточки або ж підручний матеріал для цікавішої подачі), а учні ознайомлюються з текстом і починають шукати помилку і виправляти можна навіть в усній формі, щоби робота була спільною, інтегрованою.

Також важливим є той факт, що виконувати такий інтерактив найкраще буде вже на уроці узагальнення вивченого або ж повторення теми, адже така вправа вимагає хорошої підкованості учня, тому давати її на другому уроці буде недоречним.

Також ми можемо запропонувати такого плану вправу «**Піймай і скажи**». Вчитель або відразу під час вивчення або для узагальнення самого матеріалу може використати цю вправу-гру.

Умови завдання: Для цього потрібно підготувати м'яч і заздалегідь іменники можна навіть карточках. Вчитель називає іменник, кидає рандомно м'яч учневі, а він повинен назвати відміну іменника. Цю вправу можна використати під час вивчення теми двічі, але рівні й слова можна поступово давати важчі. Ця вправа є не тільки ефективною у

плані вивчення, вона виступає навіть релаксом для дітей і вони можуть розвантажитися на уроці.

Ігрові карти є чудовим інструментом для вивчення іменників, особливо для молодших учнів або тих, хто віддає перевагу візуальному навчанню. Ось як ви можете створити та використовувати ігрові карти для вивчення іменників:

Створення ігрових карт:

1. Вибір іменників. Виберіть різні типи іменників для вашої гри (конкретні, абстрактні).

2. Візуальне зображення: Додайте візуальні зображення до кожного іменника на карті. Це допоможе учням зрозуміти та запам'ятати значення слова.

Як використовувати ігрові карти:

- **Сортування.** Перемішайте картки, а потім попросіть учнів сортувати їх за категоріями (наприклад, за типами іменників).

- **Матчинг.** Розмістіть картки з іменниками та їх візуальними зображеннями на столі. Учні повинні з'єднати кожний іменник із його відповідним зображенням.

- **Ігрові завдання.** Використовуйте картки для створення різних ігор, таких як «Знайди пару» або «Скажи речення з цим іменником».

Ці ігрові карти можна легко створити вдома або завантажити готові шаблони з інтернету. Вони допоможуть зробити процес вивчення іменників цікавим та захоплюючим для учнів.

Під час вивчення іменника можна запропонувати вправу «**Упіймай іменник**». **Умови завдання:** Завдання полягає у тому, що вчитель читає речення і в той момент, коли учні чують іменник, вони повинні плеснути в долоні. Бажано використовувати не сильна навантажені речення, щоби діти могли легко «упіймати» на слух іменник. Під час виконання такої вправи, вчитель може відійти на другий план і дати можливість дітям побувати на їхньому місці, тобто один із учнів читатиме речення, а аудиторія плескатиме, як знаходитиме іменник. Великим плюсом цієї гри є те, що учні вже на слух сприйматимуть і розрізнятимуть іменник з-поміж інших слів.

Дуже цікавою буде вправа «**Підбери предмет/іменник**».

Умовою вправи є те, що вчитель подає дієслова, а учні повинні назвати особу, яка це виконує або займається, наприклад:

Навчати – *вчитель*

Пекти – *пекар*

Пиляти – *столяр*

Танцювати – *танцюрист*

Лікувати – *лікар*

Ремонтувати – *ремонтник*.

Рольові ігри є чудовим способом використання іменників у реальних ситуаціях, що допомагає учням краще зрозуміти та запам'ятати ці слова. Ось декілька прикладів рольових ігор для вивчення іменників:

Магазин іграшок

Умови завдання: Учні грають ролі продавця та покупця. Покупець може запитувати про різні іграшки, використовуючи конкретні іменники, наприклад: «Яка ціна за цю ляльку?» або «Чи є у вас машинки?»

Подорож до зоопарку

Умови завдання: Учні роблять віртуальну подорож до зоопарку, граючи ролі різних тварин. - Кожна тварина представлена як іменник, наприклад: «лев», «жираф», «слон».

Кафе «Замовлення»

Умови завдання: Учні грають ролі офіціанта та клієнта в кафе. Клієнт може замовляти їжу та напої, використовуючи іменники, наприклад: «Я б хотів каву» або «Чи є у вас салат?»

Відвідування лікаря

Умови завдання: Учні грають ролі лікаря та пацієнта. Пацієнт описує свої симптоми, використовуючи різні іменники, наприклад: «У мене біль у горлі» або «У мене температура».

Шкільна атмосфера

Умови завдання: Учні грають ролі учнів, вчителя, бібліотекаря тощо. Вони можуть обговорювати шкільні предмети, розклад уроків, заходи тощо, використовуючи різні іменники.

Ці рольові ігри створюють можливість для практики мовлення в реальних ситуаціях, використовуючи різноманітні іменники. Вони роблять навчання цікавим та захоплюючим для учнів, сприяючи активному залученню до процесу навчання.

Сьогодні інтерактивні методи у сучасній школі є чималою рушійною силою, адже нове покоління з кожним роком стає вже всебічно розвиненим за допомогою смартфонів, ЗМІ, відвідуванням різноманітних мовних шкіл, кружків, додаткових занять і курсів для розвитку дитини.

У такому суспільстві вчитель має оперувати своїм предметом вільно, а вправи, для вивчення й закріплення тем мають бути насиченими й цікавими, адже різке зниження концентрації й зацікавленості – це той момент, якого вчитель має уникати, але це зробити дійсно важко, тому на допомогу приходять інтерактивні завдання, різноманітні сайти тощо.

Також не просто дається вивчення іменника, у школах нацменшин, адже тут роль відіграє специфіка і структура рідної мови носія, тому вчителям, які володіють обома мовами найкраще буде навчити опановувати специфіку іншої мови, тим самим двома мовами пояснювати тему.

Інтерактивне навчання сприяє та активує учнів, їхню зацікавленість та пізнавальні можливості, вони також створюють мовні ситуації, які учні повинні вирішити або самостійно, або колективно. Саме такі методи допомагають адаптуватися у соціумі, співпрацювати і доходити спільної думки, вдосконалюють мовну компетентність школяра і сприяють розвитку критичного мислення.

Інтерактивні вправи під час вивчення іменників є ефективним та цікавим методом навчання, який допомагає учням краще зрозуміти та запам'ятати різні типи іменників.

Проаналізувавши дане питання у підрозділі, можемо навести ряд основних переваг та підходів до інтерактивного вивчення іменників:

- **Залучення учнів.** Інтерактивні вправи стимулюють учнів до активної участі в навчальному процесі, роблячи його більш захоплюючим та цікавим.

- **Практичний досвід.** Рольові ігри та інші інтерактивні завдання допомагають учням застосовувати знання в реальних ситуаціях, розвиваючи навички мовлення та комунікації.

- **Візуальне навчання.** Використання візуальних зображень у гральних картах та квізах допомагає учням зв'язувати слова з конкретними об'єктами або концепціями, полегшуючи процес запам'ятовування.

- **Адаптивність.** Інтерактивні вправи можуть бути адаптовані до різних рівнів складності та потреб учнів, роблячи їх універсальними для різних груп та стилів навчання.

- **Мотивація до навчання.** Завдяки ігровому підходу та можливості отримувати миттєвий зворотний зв'язок, учні стають більш мотивованими до вивчення іменників та активної участі в навчальному процесі.

Все це робить інтерактивні вправи відмінним доповненням до традиційних методів вивчення мови, допомагаючи учням отримати глибше та більш змістовне розуміння іменників.

2.2. Особливості застосування інтерактивних методів навчання у процесі навчання прикметника

Прикметник – це друга самостійна частина мови, яку вивчають учні і вона, як на мене, є однією з базових одиниць мови. Засвоюючи її, розуміючи й застосовуючи, учні вчаться чітко формувати свою думку і бажання. У початкових класах під час вивчення прикметника, учні досить часто базуються на простих поняттях прикметника «поганий», «хороший», «добрий», «теплий» тощо. Тому цей період вивчення прикметника виконує основні функції для його глибшого засвоєння у старших класах, а саме:

- формують в учнів вміння стежити за ознаками тварин, людини, природи й усього живого і застосовувати це у повсякденному житті і прикладах;
- складання речень і словосполучень з уживанням прикметника;
- заучування базових понять про прикметник [14].

В основному прикметник це та частина мови, яка має невичерпне джерело для розвитку змін і збагачення. Головним завданням вчителя є якісне наповнення словникового запасу учнів для їхнього збагачення і набуття вмінь правильно і повно висловлюватися за допомогою синонімів і без тавтологій.

У 6 класі вивчення прикметника вміщають у тринадцяти уроках, тому вчитель має змогу узагальнити знання про ключові поняття у прикметникові – число і рід. Базовими поняттями, якими повинні опанувати учні шостого класу є:

- здатність прикметника змінюватися за родами;
- рід прикметника була залежати від ключового слова – іменника;
- вміння правильно ставити питання до чоловічого, жіночого і середнього родів і вміти їх визначати за допомогою закінчень [13].

На освітянських форумах сьогодні ми знаходимо готові конспекти уроків, серед яких є цікаві інтерактивні вправи, якими вчитель-початківець може послуговуватися, а також видозмінювати, згідно до вимог і можливостей свого класу, враховуючи також розумові особливості.

Дуже цікавим є збірник вправ Ірини Кондратюк під назвою «Інтерактивні вправи та завдання з української мови для формування компетентностей з теми «Прикметник»». Авторка у своїй книзі зібрала вправи і завдання різноманітної складності, тому їх залучити у навчальний процес потрібно диференційовано. Також Ірина Кондратюк наголошує на тому, що готовий збірник це ще не все, адже вчитель повинен творчо й креативно підходити

до навчального процесу, розумітися у завдання, якомога легше пояснити, щоби учням було доступно й зрозуміло і тільки так застосовувати вже практичні завдання у класах.

Авторка пропонує дуже цікаве завдання, а саме «Лінгвістичний двобій». Варто зауважити, що таким тип завдання можна і потрібно виконувати, поділивши клас на дві групи [10].

Умови завдання: у кожної команди є карточки із завданнями, тому кожен учасник команди по черзі бере карточку і викликає на так званий «двобій» одного із членів команди суперників. Та команда, яка набере якомога більшу кількість питань отримує бали. Таким типу завдання доцільно використовувати, під час узагальнення вивченого матеріалу з учнями, коли всі нюанси щодо теми зрозумілі. Нижче наводимо приклади запитань.

«Лінгвістичний двобій»:

- 1) На які питання відповідає прикметник?
- 2) Як змінюються прикметники;
- 3) Чи відрізняються відносні прикметники від якісних?
- 4) Чи всі прикметники мають ступені порівняння?
- 5) Які ви знаєте форми вищого ступеня прикметників?
- 6) Чим у речення виступає прикметник?
- 7) На які групи поділяють прикметник?
- 8) На які форми поділяють прикметник?
- 9) Яке питання ставимо до присвійного прикметника?
- 10) Поставте питання до таки прикметників: червоний, гаряча, величезне.

Для самостійних робіт доречним буде давати учням самостійно працювати з тестами, коли вони мають час обміркувати й знайти вірну відповідь. Дуже цікавою буде такого плану вправа, знайти, до прикладу, прикметники вищого/найвищого ступеню у тексті або ж вірші.

Кросворд «Чарівні клітини» (див. рисунок 2.2)

Питання до кросворду:

- 1) Антонім до слова **чорний**?
- 2) Вищий ступінь порівняння прикметника **глибокий** (проста форма)?
- 3) Прикметник від слова **олово**?
- 4) Синонім до прикметника **низький**?
- 5) Прикметник від іменника **Запоріжжя**?
- 6) Найвищий ступінь порівняння прикметника **зелений**?

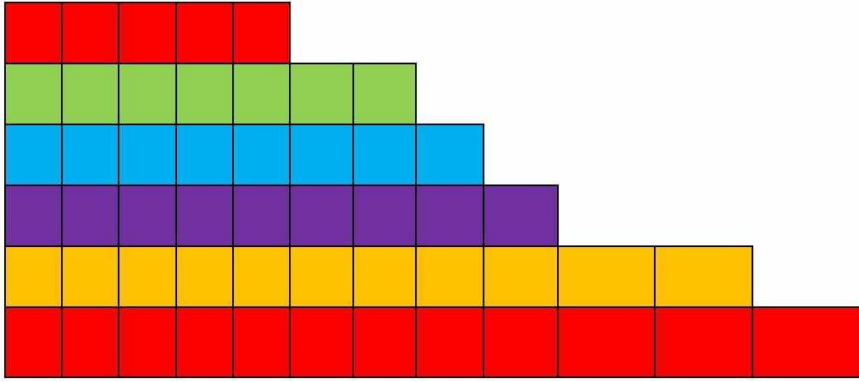

Рисунок 2.2

Дуже вірним рішенням було би переплітати українську мову й літературу, а саме під час вивчення теми брати за основу тексти або поезії з художньої літератури, де би учні могли тренуватися на вже відомих їм творах. Ось, до прикладу, візьмемо вірш Лесі Українки і додамо до нього цікавих завдань з вивчення теми «Прикметник».

*На зеленому горбочку,
У вишневому садочку,
Притулилася хатина,
Мов маленькая дитина.
Стиха вийшла виглядати
Чи не вийде її мати.
І до білої хатинки,
Немов мати до дитинки,
Вийшло сонце, засвітило
І дитину звеселило.*

Завдання до поезії

- Знайдіть прикметники у вірші
- Складіть речення із двома прикметниками на вибір.
- Назвіть роди, знайдених прикметників.
- Доберіть синоніми до дієслів «вийшла»
- Поясніть вживання дієслова «вийшло» у реченні «Вийшло сонце, засвітило». Чи може сонце ходити? Чому автор вживає саме у такому контексті?

У своїй праці Ісанкова Т.О. під час вивчення прикметника пропонує такі використовувати такі завдання, що допомагають учням уникати помилок під час вживання

родових форм. У такому форматі завдання учні згадують все вивчене про іменник, а також залучають прикметник. Нижче наведемо завдання такого плану.

Умови завдання: добрати до поданих іменників відповідні прикметники. Переможцем у даному завданні буде та команда, яка допустить менше помилок. І поданими словами, на вибір, складіть п'ять речень.

Слова:

Путь – далека путь

Сіль – кухонна сіль

Магістраль – широка магістраль

Полин – гіркий полин

Сибір – суворий Сибір

Степ – безкрайї степ

Дріб – барабанний дріб

Тюль – новий тюль

Шинель – генеральська шинель

Собака – злий собака

Емаль – акрилова емаль

Туш – чорний туш [8, с.28]

Також можемо запропонувати завдання «**Зайвий!**» учні можуть орієнтуватися на слова написані на дошці або ж на роздрукований дидактичний матеріал. Також дуже хорошим варіантом буде, коли вчитель самостійно зачитуватиме слова, а учні, знайшовши зайве слово кричали «Зайве!». Це альтернатива дидактичного завдання «Впіймай прикметник».

Умови завдання: серед зазначених слів оберіть зайве, а знайшовши, зупиніть вчитель словом «Зайве!». Цей метод є дуже ефективним й водночас веселим, адже за допомогою такого завдання учні краще сприймають на слух, вирішують завдання в голові, а також розвантажуються фізично. Під час виконання такого завдання, не обов'язково концентруватися саме на темі «Прикметник», адже можна додавати й інші слова, так учні думають різносторонньо. Приклади карточок, для завдання наводимо нижче. Також можна придбати багаторазові варіанти завдань. Нижче наводимо декілька варіантів для такого завдання (див рис 2.3).

Рисунок 2.3

Інтерактивні методи вивчення прикметника можуть зробити навчання цього граматичного розділу більш захоплюючим та ефективним. Ось декілька ідей:

Гра «Прикметник у казці»

Гра «Прикметник у казці» може бути захоплюючим методом вивчення прикметників. Це завдання варто виконувати систематизовано і з підготовкою, тому зауважимо основні етапи для підготовки до виконання цього завдання з учнями:

I. Вибір казки:

Виберіть коротку казку або історію, яку ви хочете використовувати для гри.

II. Підготовка карток

На кожній картці напишіть різні прикметники. Роздайте ці картки учням.

III. Читання казки.

Прочитайте казку всім учням.

IV. Створення речень.

Після читання казки учні мають створити речення або навіть коротку історію, використовуючи прикметники з їхніх карток для опису персонажів, об'єктів або подій у казці.

V. Поділ на групи

Учні можуть бути розділені на групи, де кожна група працює над своєю частиною казки.

VI. Поділ історії

Кожна група представляє свою частину казки, додаючи прикметники для більш деталізованого опису.

VII. Обговорення

Після того, як всі групи представлять свої історії, обговоріть використані прикметники та їхній вплив на описані об'єкти або персонажі. Ця гра може допомогти учням краще зрозуміти та запам'ятати прикметники, використовуючи їх у реальних ситуаціях.

1. Картки з прикметниками.

Умови завдання: Учні отримують картки з різними прикметниками та мають створити речення, використовуючи їх.

Інтерактивні вправи на комп'ютері.

Умови завдання: Використання онлайн-ресурсів або мобільних додатків для вивчення та використання прикметників у вправах.

Інтерактивні вправи на комп'ютері можуть зробити процес вивчення прикметників більш забавним і залучаючи для учнів. Ось декілька ідей для таких вправ:

Віртуальний конструктор речень. Учні отримують слова та прикметники, з яких вони повинні скласти коректні речення за допомогою віртуального інтерфейсу.

Мультиквіз. Учні відповідають на питання про використання прикметників у реченнях, отримуючи негайний зворотний зв'язок про свої відповіді.

Гра «Впізнай прикметник». Учні переглядають речення та вибирають прикметник або визначають, яке слово в реченні є прикметником.

Віртуальні інтерактивні історії. Учні можуть читати віртуальні історії та додавати прикметники, щоб зробити опис більш деталізованим.

Гра «Побудуй свою історію». Учні мають вибрати різні прикметники та використовувати їх для створення своєї власної історії на комп'ютері.

Аудіо-та текстові завдання. Учні слухають аудіофайли або читають текст та визначають та підкреслюють прикметники у ньому.

Такі інтерактивні вправи можуть допомогти учням покращити своє розуміння та використання прикметників у різних контекстах, а також зберегти їхній інтерес під час навчання.

Рольові ігри

Учні можуть грати ролі, використовуючи прикметники для опису своїх персонажів. Рольові ігри можуть бути чудовим способом вивчення прикметників, допомагаючи учням

застосовувати їх у реальних ситуаціях. Ось кілька прикладів завдань для рольових ігор під час вивчення прикметників:

«Магазин пригод»

Умови завдання: Учні можуть грати ролі покупця та продавця в магазині. Покупець має попросити продавця про певний предмет, описуючи його за допомогою прикметників.

Приклад:

– Покупець: *«Доброго дня! Мені потрібен іграшковий ведмідь».*

– Продавець: *«Доброго дня! Так, можу Вам допомогти. Прошу, ось ваш іграшковий ведмідь».*

«Лікарня»

Умови завдання: Учні можуть грати ролі лікаря та пацієнта. Лікар повинен описати стан пацієнта за допомогою прикметників.

Приклад:

– Лікар: *«Ви виглядаєте втомленим і блідим».*

– Пацієнт: *«Так, я почувуюсь дуже пригнічено. Мене нудило всю ніч»*

«Дім і родина»

Умови завдання: Учні можуть грати ролі членів родини, описуючи інших членів родини за допомогою прикметників.

Приклад:

– Дочка: *«Мамо, як мені пощастило, що я маю брата».*

– Мати: *«Так, це велике щастя мати братів і сестер».*

«Подорож»

Умови завдання: Учні можуть грати ролі пасажирів та стюардеси або пілота, описуючи місця або країни, які вони відвідують, за допомогою прикметників.

Приклад:

– Пасажир: *«Це надзвичайний острів. Я завжди мріяла тут побувати».*

– Стюардеса: *«Так, це дійсно вражає місце».*

Ці рольові ігри не тільки допомагають учням використовувати прикметники у практичних ситуаціях, але й розвивають навички спілкування та співпраці.

Магнітна дошка

Застосування магнітних словників на дошці для створення речень з прикметниками. Ці методи допоможуть зробити навчання прикметників цікавим та зрозумілим для учнів.

Магнітна дошка може бути чудовим інструментом для інтерактивного вивчення прикметників. Ось декілька прикладів завдань для використання магнітної дошки під час вивчення прикметників:

1. Складання речень

Умови завдання: На дошці розмістіть слова та прикметники, а учні повинні скласти речення, використовуючи їх.

Приклади слів: *кіт, швидкий, великий, зелений*. - Учень складає речення: «Великий зелений кіт швидко біжить».

2. Сортування прикметників:

Умови завдання: Учні мають сортувати слова на дошці за категоріями (прикметники, іменники, дієслова).

3. Заповнення пропусків

Умови завдання: Передбачте речення з пропущеними прикметниками, які учні повинні додати з магнітних карток.

Приклад: «Цей ... дім.», а учень додає слово «великий» з картки.

4. Вибір правильного прикметника

Умови завдання: Надрукуйте на картках різні прикметники. Потім читайте речення, і учні повинні вибрати та підкласти правильний прикметник.

5. Створення історії

Умови завдання: Дайте учням завдання створити коротку історію, використовуючи слова та прикметники на магнітній дошці.

6. Завдання з образами

Умови завдання: На дошці можна розмістити зображення різних предметів або сцен. Учні повинні додати прикметники, щоб описати ці зображення.

Ці завдання допоможуть учням розуміти та використовувати прикметники на практиці, самостійно.

2.3. Використання інтерактивних методів навчання під час вивчення числівника

Числівник є однією з важливих і чи не найважчих тем для учнів основної школи. Знаходження легшого підходу до вивчення числівника є досить непростим завданням для вчителя-словесника, але 6 клас є періодом, де правильне формулювання подача теми формую основу – фундамент для учнів, який у подальшому буде триматися, якщо правильно подати інформацію й закріпити її. Тому перш ніж перейти до детального вивчення теми, потрібно виявити наступні фактори-труднощі, з якими стикаються вчителі, а вже після цього напрацювати систему тренувальних вправ, завдань, які допоможуть у

вирішенні труднощів і допоможуть чітко зрозуміти теми й самостійно виконувати завдання. Дуже важливою складовою є структурований підбір завдань, а саме під час переходу до вивчення числівника, вправи й завдання варто розбити на:

- вступні;
- підготовчі;
- тренувальні;
- узагальнювані [6, с.4].

Вступні вправи базуються на загальних поняттях про числівник, простих прикладах, натомість підготовчі вправи перш за все слугують для вирізнення числівника з-поміж інших самостійних частин мови, а також опанування розрядами числівників. Тренувальні вправи ми можемо використовувати у тому випадку, коли учні вже мають базові поняття про частину мови, оперують примітивними прикладами і розумово готові до важчих завдань, тому використовують тренувальні вправи, ми ставимо перед собою виконання таких завдань і самостійне виконання вправ, на кшталт:

- самостійне виконання дій згідно зразка;
- поставити числівники у відповідний відмінок;
- поставити питання до числівника;
- вписати числівники;
- визначити розряди тощо [6, с.3].

Завершальні вправи несуть у собі важчі умови, а також містять проблемні завдання. Завдання такого плану вчитель може подавати на узагальнення вивченого матеріалу або ж систематизації знань, або ж корекції умінь і навичок. Запропонованими можуть бути такі завдання, як:

- 1) скласти текст із вживанням числівників і змінювати його у кожному реченні;
- 2) скласти текст-опис, тест-розповідь або ж текст-роздум зі вживанням числівників;
- 3) написати загадки зі вживанням числівників (таке завдання краще пропонувати учням на домашню роботу, адже тут залучається й пошуковий метод).

Суть і важливість використання такої структурованої системи вправ полягає у тому, щоби полегшити пояснення і поступово ускладнювати завдання для закріплення вивченої теми, повторення раніше вивчених теми, орфографії, пунктуації, збагачення словникового запасу школярів за допомогою творчих і креативних завдань, розв'язання проблемних ситуацій [6, с.4].

Інтерактивні вправи є чудовим способом зробити процес вивчення числівників цікавим та захоплюючим. Нижче наводимо приклади цікавих завдань.

Меморі-гра

Меморі-гра з числівниками може бути веселою і ефективною способом вивчення числівників. Ось декілька прикладів завдань для такої гри.

Умови завдання: Підготуйте картки з числівниками на одній стороні і відповідними числами на іншій стороні, перемішайте картки і розкладіть їх лицем вниз на столі. Гравці по черзі обертають дві картки. Якщо вони збігаються (числівник і відповідне число), гравець отримує пару і зберігає їх, проте якщо картки не збігаються, вони повертаються лицем вниз на свої місця, і наступний гравець робить свій хід. Гра триває до тих пір, поки всі пари не будуть зібрані. Гравець з найбільшою кількістю пар перемагає.

Приклади числівників для карток можуть бути такими:

- один – 1;
- два – 2;
- тридцять – 30;
- сорок – 40;
- сто – 100;
- п'ятдесят – 50;
- сімдесят – 70;
- дев'яносто - 90

Коло числівників

Умови завдання: Намалуйте коло на дошці та розмістіть в ньому числівники. Гравці кидають кубик та рухаються по колу, читаючи чи записуючи числівники. Окрім цього ми можемо запропонувати ряд інших завдань, які можна легко використовувати на урока

1. Завдання на співставлення:

Умови завдання: Підготуйте кола з числівниками і відповідними числами. - Гравці повинні поєднувати числівник з відповідним числом, формуючи повні кола.

2. Завдання на заповнення пропусків: Умови завдання:

Створіть кола з числівниками, використовуючи неповні речення з пропущеними числами. - Гравці повинні вставляти правильні числівники на свої місця в колах.

3. Завдання на використання в реченнях:

Умови завдання: На колах напишіть числівники, а на інших картках - речення з пропущеними числівниками. - Гравці повинні поєднувати речення з правильними числівниками.

4. Завдання на порівняння:

Умови завдання: На колах розташуйте числівники від 1 до 100. - Гравці повинні вказувати, який числівник більший або менший за інший.

5. Завдання на створення історій:

Умови завдання: Гравці використовують числівники для створення історій, де числа відіграють ключову роль.

Ці завдання можна модифікувати або доповнювати залежно від рівня знань гравців і їх віку. Гра сприяє розвитку логіки, уваги та математичних навичок.

«Правильне або неправильне»

Гра «Правильне або неправильне» може бути чудовим інструментом для перевірки знань про числівники.

1. Співставлення числівників із числами

Умови завдання: Написати ряд числівників на дошці або папері. - Запитати гравців, чи правильно їх співставлення з відповідними числами.

2. Запитання про порядкові числівники:

Умови завдання: Показати послідовність числівників, наприклад: «перший, другий, третій, ...». Гравці повинні вказати, чи правильна ця послідовність.

3. Запитання про правильність використання числівників в реченнях:

Умови завдання: Прочитати речення з пропущеними числівниками. - Гравці повинні вирішити, чи правильно використані числівники в цих реченнях.

4. Порівняння числівників

Умови завдання: Порівняти два числівники (наприклад, «десять» та «двадцять»). Гравці повинні вказати, який з них більший або менший.

5. Запитання про правильність написання числівників

Умови завдання: Показати числівник, який може бути написаний неправильно (наприклад, «троїх» замість «троє»). - Гравці повинні вирішити, чи є він правильно написаний.

«Числівниковий бінго»

Числівниковий бінго може бути цікавим способом для вивчення та перевірки знань про числівники.

Умови завдання: Створіть карточки для гри в бінго, де числівники будуть на картках, а ведучий буде читати числа. Виберіть 24 числівники від 1 до 100 і запишіть їх на картках для бінго. Гравцям потрібно заповнити свої бінго-картки числівниками, які вони почуваються у відповідності з викликаними числівниками. Читач починає викликати числівники в хаотичному порядку, а гравці ставлять жетони на відповідних числах на своїх

картках. Гравець, який перший заповнить ряд (горизонтальний, вертикальний або діагональний) або повний рядок на своїй картці, виграє.

Можна також додати додаткові правила, наприклад, використовувати лише числівники в певному діапазоні або з певними характеристиками.

Така гра допоможе закріпити знання числівників, а також розвиває увагу та швидкість реакції.

Творче письмо

Творче письмо - це чудовий спосіб стимулювати уяву та креативність під час вивчення числівників.

Умови завдання: Запропонуйте учням створити речення або короткий текст, використовуючи якнайбільше числівників.

1. Історії з числівниками

Умови завдання: Запропонувати гравцям створити історію, в якій числівники відіграють ключову роль. Наприклад, історія про подорож, де головний герой зустрічає 12 друзів або відвідує 7 чудес світу.

2. Письмові вправи

Умови завдання: Надати гравцям словниковий список числівників та попросити їх використати якомога більше числівників у короткому оповіданні або вірші.

3. Опис числівників

Умови завдання: Попросити гравців описати один або декілька числівників без прямого згадування їх числового значення. Наприклад, «цей числівник означає декілька, але менше ніж десять».

4. Створення віршів

Умови завдання: Запропонувати гравцям створити вірш, в якому кожний рядок містить числівник. Наприклад, «Один за одним, два за двома, три біжать до мети».

5. Складання речень

Умови завдання: Надати гравцям список числівників і попросити їх скласти речення, використовуючи якомога більше числівників зі списку. Ці завдання допоможуть гравцям не тільки закріпити знання числівників, але і розвинути їх творчі навички, уяву та креативне мислення.

Умови завдання: На одній картці міститься числівник, на іншій - відповідне число. Учні повинні знайти пару до своєї картки. Спробуйте ці вправи та адаптуйте їх до рівня та потреб вашого класу.

1. Співставлення числівників із числами

Умови завдання: Підготуйте картки з числівниками на одній стороні та відповідними числами на іншій. Розкладіть картки лицевим боком вниз на столі. Гравці по черзі обертають дві картки, намагаючись знайти пару: числівник і відповідне число.

2. Завдання на порівняння числівників

Умови завдання: На картках можуть бути числівники, які потрібно порівняти (наприклад, «п'ять» і «дев'ять»). Гравці повинні знайти пару, яка вказує на те, який числівник більший або менший.

3. Співставлення числівників з послідовністю

Умови завдання: На одних картках можуть бути числівники в різних формах (наприклад, «два» і «другий»). Гравці повинні знайти пару між ними.

4. Співставлення числівників з реченнями

Умови завдання: На одних картках можуть бути числівники, а на інших - речення з пропущеними числівниками. Гравці повинні знайти пару, яка правильно доповнює речення.

Отже, використання інтерактивних методів у навчанні числівників може робити навчальний процес більш цікавим, захоплюючим і ефективним для учнів різного віку та рівня знань. Такий підхід до навчання може сприяти глибшому розумінню та кращому запам'ятовуванню матеріалу, роблячи процес вивчення числівників не тільки корисним, але й веселим.

2.4. Інтерактивні методи й прийоми навчання займенника

Займенник є однією із найважчих тем, які вивчають учні, а саме поділ займенників на розряди. Варто зауважити, то ця частина мови є абстрагованою, тому для учнів шкіл розумово сформулювати поняття про займенник є непростю задачею, тому поверхове ознайомлення з цією частиною мови школярі починають з особових займенників. Тому під час вивчення займенника, перш за все учні мають засвоїти базові поняття про займенника, а саме:

- займенник, як й іменник і самостійною й повнозначною частиною мови;
- займенники чітко вказують на того, про кого йде мова;
- займенники мають такі властивості, як: змінюватися за відмінками, числами,

родами [7, с.60].

Наведемо ряд проблем, через які виникають труднощі вивчення займенників:

- *Складність концепції.* Для деяких учнів розуміння різниці між різними типами займенників (особові, присвійні, питальні тощо) може бути викликом;
- *Багатозначність.* Займенники можуть мати різні форми та використовуватися в різних контекстах, що може призвести до плутанини;
- *Відмінювання.* Учні можуть зіткнутися з проблемами в правильному відмінюванні деяких займенників;
- *Практична аплікація.* Деякі учні можуть знайти важкою зв'язування вивченого матеріалу з реальними ситуаціями, що може знизити їхній інтерес до предмета;
- *Формальний підхід.* Традиційний формальний підхід до вивчення граматики може бути нудним та неефективним для деяких учнів.

Для подолання цих проблем корисно використовувати інтерактивні методи навчання, реальні приклади, вправи з використанням займенників у контексті та спільні дискусії. Також важливо створювати позитивне навчальне середовище, де учні можуть відчути себе впевнено в експериментуванні та роботі з мовою.

Для ефективного навчання займенника можна використовувати різні педагогічні прийоми. Ось декілька з них:

- 1. Пояснення наочним методом** (Використання карток, ілюстрацій або діаграм для демонстрації різних типів займенників та їх функцій);
- 2. Активна діяльність учнів** (Проведення інтерактивних вправ, де учні створюють речення, використовуючи різні види займенників);
- 3. Групова робота** (Формування груп для спільного розв'язання завдань, обговорення та аналізу текстів, де використовуються займенники);
- 4. Приклади з реального життя** (Використання прикладів з реальних ситуацій для демонстрації використання займенників у практичних контекстах);
- 5. Ігрові методи** (Використання ігор та конкурсів для залучення учнів та підвищення їхнього інтересу до теми);
- 6. Самостійна робота** (Завдання для самостійного вивчення, які допоможуть учням закріпити отримані знання та навички);
- 7. Обговорення** (Спільне обговорення складних аспектів займенника, вирішення спірних питань та уточнення нюансів використання).

Нетрадиційні методи навчання можуть зробити процес вивчення займенників більш захоплюючим та ефективним.

- Музичні пародії: Створення пісень або римованих віршів про займенники, що допомагають запам'ятовувати їх правила та особливості.
- Створення героїв, де учні можуть створювати власних "героїв" для кожного типу займенника, що допомагає асоціювати кожен тип з конкретним персонажем.
- Цільові ігри. Використання відеоігор або мобільних додатків, спрямованих на вивчення граматики та зокрема займенників.
- Технологічні інструменти. Використання віртуальної або доповненої реальності для інтерактивного вивчення займенників у вигляді ігор або віртуальних екскурсій.
- Візуальні історії, де школярі можуть займатися створенням коміксів або короткометражних фільмів, де займенники використовуються в різних ситуаціях.
- Проектне навчання, коли учні працюють над проектами, де вони створюють рекламні буклети, історії або презентації, використовуючи займенники.
- Інтерактивні годинники Створення великих годинників з рухомими стрілками, що допомагають відображати часові форми займенників.

Використання цих нетрадиційних методів може зробити процес вивчення займенників більш цікавим та привабливим для учнів.

Інтерактивні вправи можуть допомогти учням краще зрозуміти та запам'ятати матеріал про займенники. Наведемо приклади найефективніших вправ під час вивчення займенника

1. Знайди займенник.

Умови завдання: Учні отримують тексти або речення та підкреслюють або виділяють в них займенники. Учні отримують наступний текст: *«Моя сестра любить читати. Вона завжди бере книги до школи. Я подарував їй нову книгу на день народження. Сьогодні вона читає її у парку».*

Завдання до вправи:

1. Підкресліть всі займенники в тексті.
2. Запишіть знайдені займенники і визначте їх тип (особові, присвійні, питальні тощо).

2. Сортування займенників.

Умови завдання: Учні класифікують займенники за категоріями (особові, присвійні, питальні тощо) на інтерактивній дошці. Учням пропонуються картки зі словами, які потрібно розподілити на категорії займенників: особові, присвійні, питальні, вказівні.

Займенники написані на картках:

- я
- ваш
- цей
- хто
- її
- мій
- той
- вони
- що
- вашій
- мені
- наш
- який
- їм
- його

Завдання до вправи:

1. Розподіліть слова на відповідні категорії займенників.
2. Запишіть кожне слово в правильній категорії.

3. Рольові ігри.

Умови завдання: Учні грають ролі та створюють діалоги, використовуючи різні види займенників.

«Вечірка займенників»

Матеріали: Картки з різними сценаріями або ситуаціями, на яких потрібно використовувати займенники.

Хід гри

I. Підготовка

Роздайте учням картки з різними сценаріями або ситуаціями. На кожній картці буде написано, який тип займенника потрібно використовувати у конкретному реченні.

II. Рольова гра

Учні діляться на пари або маленькі групи. Вони читають свої сценарії та грають ролі, використовуючи займенники у своїх діалогах.

III. Обговорення

Після завершення рольової гри учні обговорюють свої досвіди, виокремлюючи, де і як вони використовували займенники.

Приклади сценаріїв:

1. Дві дитини грають у парку. Вони розповідають про своїх братів і сестер, використовуючи присвійні займенники.

2. Група друзів планують вечірку і обговорюють, кого запрошувати, використовуючи особові займенники.

3. Вчитель задає питання класу про різні предмети у кімнаті, і учні відповідають, використовуючи вказівні займенники.

Ця рольова гра дозволить учням практикуватися в використанні займенників у реальних ситуаціях та покращити їхні навички комунікації

4 . Гра «Хто я?»

Умови завдання: Учні описують себе або інших класних товаришів, використовуючи займенники, а решта учнів – повинні вгадати, про кого йдеться.

5. Встав займенники.

Умови завдання: Учні повинні вставити правильні займенники в речення, використовуючи дані контекст.

Приклад речень без займенників 1. _____ любить читати книги. 2. Моя сестра та брат люблять _____ дивитися фільми. 3. Вчора я зустрів _____ старого друга в парку. 4. Ця гра належить _____.

6. Кросворди і пазли.

Умови завдання: Створення кросвордів або пазлів, де учні повинні використовувати займенники для заповнення прогалін.

Ці інтерактивні вправи допоможуть зробити процес вивчення теми «Займенник» більш захоплюючим та ефективним для учнів.

Підбиття підсумків роботи про інтерактивні методи навчання займенника показує, що ці методи є вельми ефективними для покращення розуміння та використання займенників учнями. Вони дозволяють зробити навчальний процес більш захоплюючим, мотивуючим та адаптивним до індивідуальних потреб кожного учня.

Інтерактивні методи, такі як рольові ігри, кросворди, встав займенники, сприяють активному залученню учнів, практичному застосуванню знань та підвищенню рівня впевненості у власних навичках. Вони також допомагають вчителям зробити процес навчання більш індивідуалізованим і адаптивним до різних стилів навчання учнів.

Отже, інтерактивні методи навчання займенника відіграють важливу роль у модернізації навчального процесу, забезпечуючи якісне та ефективне засвоєння матеріалу, підвищуючи мотивацію та інтерес до вивчення граматики та мови в цілому.

ВИСНОВКИ

Інтерактивні методи навчання у школі – один із найактуальнішим і найефективніших методів сьогодення. Вони є широко відомими й часто використовуваними вчителями-словесниками, тому завдяки такій активній взаємодії відбувається краще засвоєння матеріалу, учні вчать критично мислити і діяти у проблемних ситуацій, завдяки чому формуються риторична компетентність школяра.

ІМН – це активна робота між учителем і учнем, суцільно між учнями, а також між учителем і цілим колективом. Важливим є налагоджена робота, а також сприятлива атмосфера у колективі, це те, від чого залежить результативність й ефективність уроку. За сприятливих і комфортних умов, школярі можуть виконувати різноманітні дослідницькі роботи, активну мозкову роботи, вирішення проблемних завдань і вправ, а також мислити креативно і розкриватися на уроці по-новому.

Під час організації інтерактивного навчання перш за все потрібно враховувати інтелектуальні можливості учнів, їхній досвід, знання і можливості. Ці фактори є дуже важливими під час моделювання ситуацій, або ж наведення прикладів із життєвих ситуацій, тоді учні, відштовхуючись від життєвого досвіду зможуть проаналізувати обставини і вирішити проблемну ситуацію.

Розвиток риторичних здібностей в учнів є дуже важливим фактором, тому використання інтерактивних методів у навчальному процесі може сприяти ефективному засвоєнню інформації, а також збагачення словникового запасу школярів, шляхом залучення їх до групових ігор, а також парних завдань. Розвиток риторичних здібностей на інтерактивних уроках – це чудовий підхід, який дозволяє учням не лише засвоїти теоретичний матеріал, а й отримати практичні навички. Інтерактивні методи, такі як дискусії, рольові ігри, презентації та інші активні форми роботи, допомагають учням відчувати себе впевненіше під час публічних виступів та розвивають їхню вміння аргументувати свої думки.

У проробленій роботі ми наводили багато класифікацій інтерактивних методів навчання, але базовою, все ж таки, на нашу думку, є класифікація запропонована науковцями Л. Пироженком та О. Пометуном,

- кооперативне навчання (робота в парах, малих групах, акваріуми);
- колективно-групове, коли до роботи залучається весь клас («мозковий штурм», «навчаючи учусь», кейс-метод, колективні обговорення, мікрофон);
- ситуативне (розігрування сцен, рольові ігри, слухання);

- дискусійне навчання (урок–дискусія, дебати, телевізійні шоу, інтерв'ю, конференції).

Ця класифікація може бути використана, як вчителем-початківцем, так і досвідченим педагогом, адже вона містить результативні методи, доступні для пояснення учням. Леонід Піроженко та Олег Пометун розробили класифікацію інтерактивних методів, яка допомагає систематизувати різноманітні підходи до організації навчального процесу. Кожен з цих методів має свої особливості та може бути використаний в залежності від цілей та завдань навчання. Вони спрямовані на активізацію когнітивної діяльності учнів, стимулюють їхню активність та зацікавленість у навчанні.

Однією із рушійних сил є саме інтерактивні методи навчання, адже таке навчання допомагає не тільки розуміти теми уроку, воно допомагає правильно орієнтувати ся і комунікувати у соціумі, розвивати свою думку й відстоювати її, доводити і спрощувати. Отже, ми розуміємо, що поняття інтерактивів нині має носити в собі всебічну розвиненість, яка зорієнтована на сучасного учня.

Під час інтерактивних методів вивчення іменників, дійшли висновку, що тема вивчення іменника, привертала увагу чималої кількості лінгвістів-методологів, серед яких: І. Вихованець, М. Білецька, Є. Верещагін та інші дослідники. Серед ефективних вправ для вивчення іменника:

- дидактичні,
- рольові ігри,
- групові і колективні завдання,
- кросворди,
- пазли, картки з іменниками,
- «Знайти іменник»,
- «Упіймай іменник»,
- сортування,
- анаграми,
- розгадування загадок тощо.

Саме вони формують світобачення, засвоюють норми та правила вживання й використання літературної мови, збагачують словниковий запас поглиблюють знання і закріплюють вивчений на уроці матеріал.

Інтерактивні методи вивчення прикметника у сучасній школі є невід'ємною складовою, вони можуть значно покращити процес навчання, зробити його більш ефективним, цікавим. Методи інноваційного навчання допомагають учителям сприяти

покращенню розуміння вивченого матеріалу учнями, розвивати творчі здібності, вміти і вчитися легко співпрацювати з колективом, групами, самотійно, а також сприяти розвитку комунікативних навичок. Серед інтерактивних вправ, які є ефективними під час вивчення прикметника виділяємо наступні:

- «Прикметник у казці»;
- картки з прикметниками;
- рольові ігри;
- інтерактивні вправи на комп'ютері («Мультквіз», «Упізнай прикметник», «Конструктор речень»);
- моделювання життєвих ситуацій зі вживанням прикметників («У лікарні», «Магазин пригод»);
- складання речень, коротких текстів зі вживанням прикметників у різних формах, родах.

Використання інтерактивних матеріалів під час вивчення числівника може значно полегшити процес навчання та зробити його цікавішим. Інтерактивні вправи, відео, ігри та онлайн-ресурси можуть допомогти учням краще розуміти матеріал, запам'ятовувати інформацію та використовувати її на практиці. Такий підхід сприяє активному залученню учнів до процесу навчання та підвищенню їх мотивації до вивчення предмету. Перед вивченням цієї теми, варто ретельно пройтися по матеріалу, адже структурованість завдань є необхідною, тому ми виокремлюємо такі завдання: *вступні, підготовчі, тренувальні, узагальнювані* [ЗАЯЦЬ, с.4].

Серед поширених інтерактивних завдань ми можемо виділити наступні:

- складання міні текстів;
- меморі-гра;
- «Коло числівників»;
- «Вірне або невірне»;
- «Числівниковий бінго»;
- складання віршів;
- «Опиши числівник»;
- «Знайди пару»;
- письмові вправи;
- тестування.

Отже, підбиваючи підсумки підрозділу, ми можемо зробити такі висновки: інтерактивні методи вивчення числівників є відмінними інструментами для активізації

навчального процесу, стимулювання інтересу до математики та покращення розуміння матеріалу. Вони не тільки сприяють закріпленню теоретичних знань, але і розвивають критичне мислення, увагу, пам'ять та творчі навички учнів. Меморі-гра, бінго, творче письмо, гра «Вірне або не вірне», «Знайди свою пару» – це лише декілька прикладів інтерактивних методів, які можна використовувати для вивчення числівників. Кожен з цих методів має свої переваги, такі як стимулювання моторики, розвиток комунікативних навичок, підвищення мотивації до навчання та формування позитивного ставлення до математики.

Займенник є однією із тем, які найважче дається школярам. Однією із факторів її важкості є абстрагованість частини мови, тому учні не можуть інтелектуально його сприймати. Ми навели ряд труднощів, з якими зустрічаються учні під час вивчення займенника: Наведемо ряд проблем, через які виникають труднощі вивчення займенників:

- *Складність концепції;*
- *Багатозначність;*
- *Відмінювання;*
- *Практична аплікація;*
- *Формальний підхід.*

Під час пояснення теми, пропонуємо використовувати такі інноваційні завдання:

- «Знайди займенник»;
- рольові ігри;
- «Вечірка займенників»;
- кросворди;
- робота в колективі;
- тестові завдання ;
- інтерактивні вправи;
- головоломки;
- доповни речення

Варто розуміти, що сучасний урок української мови повинен бути не просто результативним, але розвивати особистість різнобічно. Учні мають бути залучені у навчальний процес повністю, моделювання громадських і життєвих ситуацій повинно стимулювати і розвивати їх, виробляти навички комунікації, поведінки, розсудливості і ґрунтовності – саме це є основними поняттями інтерактивного уроку.

У нашій кваліфікаційній роботі було розглянуто сучасні підходи до навчання, спрямовані на покращення якості освіти та залучення учнів до активного навчального

процесу. Ефективність інтерактивних методів полягає у використанні інтерактивних методів, таких як відео, віртуальні ігри, інтерактивні вправи, показало свою високу ефективність у залученні учнів до навчання та підвищенні їх мотивації. Адаптація до потреб сучасного учня базується на інноваційних підходах, які дозволяють враховувати індивідуальні особливості та інтереси учнів, забезпечуючи більш гнучке та ефективне навчання. Інтерактивні методи допомагають учням не лише засвоювати теоретичний матеріал, але й навчають їх застосовувати знання у практичних завданнях. Упровадження інноваційних методів під час вивчення іменних частин може сприяти покращенню якості освіти, розвитку критичного мислення та творчих навичок учнів.

Отже, використання інноваційних методів в навчальному процесі є актуальним та перспективним напрямком, який може значно покращити результативність освіти та задоволення потреб сучасного учня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

1. Борисовець Г. М. «Особливості вивчення іменника на уроках української мови в новій українській школі.» (2023).
2. Варзацька Л.О. Рідна мова й мовлення. Розвивальне навчання. – Кам'янець Подільський: Абетка, 2001. 227 с.
3. Вікіпедія – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/>
4. Галаєвська Л. В. «Роль інтерактивного навчання в розвитку комунікативної компетентності учнів.» (2019).
5. Добротвор, Олена Вікторівна. «Комунікативна компетентність як предмет наукового дослідження.» *Педагогічний процес: теорія і практика* 3 (2013): 56-62.
6. Заєць, В. Опрацювання числівника учнями основної школи. 2013.
7. Звірук Т. Деякі аспекти вивчення займенників у середній ланці середньо освітньої школи, С. 57-64.
8. Ісанкова Т.О. Використання інтерактивних методів навчання на заняттях української мови під час вивчення теми «Іменник» – Калинівка, 2018, С.53.
9. Кольчак М.М. Кишинівська А.О. Меркульєва Л.М. «Методи навчання та їх класифікація» Кривий Ріг – 2019: 23 С.
10. Кондратюк І. Інтерактивні вправи та завдання з української мови для формування компетентностей з теми «Прикметник». Режим електронного доступу: <https://naurok.com.ua/interaktivni-vpravi-ta-zavdannya-z-ukra-nsko-movi-dlya-formuvannya-kompetentnostey-z-temi-prikmetnik-213557.html>
11. Липчанко-Ковачик, О. «Наукові основи використання інтерактивних технологій у школі». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота* 28 (2013): 94-97.
12. Максимчук, Л. В.; Романишина, Л. М. Застосування інтерактивних технологій у підготовці майбутніх економістів-міжнародників до професійної діяльності. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2010, 243-248.
13. Марущак С. Особливості засвоєння прикметника як засобу образного мовлення учнів початкової школи, Умань. Посилання на наукову роботу: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/103-osvitniy-protses-pochatkovoyi-shkoly-dosvid-problemy-perspektyvy-15-16-kvitnia-2021-roku/689-osoblivosti-zasvoennya-prikmetnika-yak-zasobu-rozvitku-obraznogo-movlennya-uchniv-pochatkovoji-shkoli>. Дата перегляду: 06.04.24.

14. Марченко, Т. І. Використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови. *Методика викладання української мови в сучасній школі: теорія та практика: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, Україна, 31 березня 2020 року)*. Харків: Центр прогресивної освіти «Генезум», 2020.–235 с., 2020, 96.
15. Попович, Л. «Формування комунікативної компетентності молодших школярів.» *Початкова школа* 1 (2015): 52-54.
16. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : [наук.-метод. посіб.] / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – К. : Вид-во А.С.К., 2004 – 192 с.
17. Ревенко В. В. До питання про суть та класифікацію інтерактивних технологій / В. В. Ревенко // Педагогіка вищої та середньої освіти: збірник наукових праць / гол. ред. — проф. Буряк В.К. — Кривий Ріг: КДПУ, 2008. — Вип. 21. — С. 228—234.
18. Шльоміна В.В. Використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови та літератури як засіб формування і розвитку комунікативної компетентності учнів, Київ, С. 27.
19. Щермет А.М. Застосування методів інтерактивного навчання у процесі навчання психології – С. 173-176

Звіт про перевірку схожості тексту Oxsico

Назва документа:

Бакалаврська робота_ Варі А.docx

Ким подано:

Наталка Лібак

Дата перевірки:

2024-05-24 10:24:40

Дата звіту:

2024-05-24 10:29:54

Ким перевірено:

I + U + DV + P + DOI

Кількість сторінок:

53

Кількість слів:

12492

Схожість 2%	Збіг: 31 джерела	Вилучено: 0 джерела
Інтернет: 20 джерела	DOI: 0 джерела	База даних: 0 джерела
Перефразування 1%	Кількість: 17 джерела	Перефразовано: 83 слова
Цитування 2%	Цитування: 32	Всього використано слів: 429
Включення 0%	Кількість: 0 включення	Всього використано слів: 0
Питання 0%	Замінені символи: 0	Інший сценарій: 1 слова